

الأصول الأميلة

[194] واستغناء مطلق وعلم ذاتي وسائر کمالاتي که ممکنات از آنها عاری اند یافت می شود در ربوبیت یعنی باید دانست که در جناب رب الارباب حاصل است و آنچه مخفی است از خلق از جمله صفات ربوبیت یافت می شود در عبودیت یعنی پی بآنها می توان برد از صفات عبودیت بآنکه جناب حق را از آنها منزله دانی چنانچه در احادیث وارد شده که حق تعالی را بیرون کن از دو حد، از حد تعطیل که هیچ صفت برای او اثبات نکنی، و از حد تشبیه که صفات مخلوقین را برای او اثبات کنی چنانکه می گوئی: خدا عالم است، اصل علم را برای او اثبات کن و در علم خود نظر کن هرچه متضمن نقص است از او سلب کن چنانچه علم ما مسبوق بجهل است، و از غیر است، و در معرض زوال است، و ناقص است، و اینها همه صفات نقص است از خدا سلب کن پس بگو: داناست نه مانند دانایان دیگر، و همچنین سایر صفات، پس معلوم شد که از تفکر در صفات عبودیت پی بصفات ربوبیت می توان برد مؤید این معنی است بعد از این فرموده اند: قال الله تعالى: سنريهم آياتنا في الالاق وفي أنفسهم حتى يتبين لهم انه الحق أو لم يكف بربك أنه على كل شيء شهيد، فتدبر. و این فقره را معانی دیگر هست که ذکر آنها مورت تطویل و از اکثر عقول دور است لذا بهمین وجه اکتفا کردیم و الله تعالی يعلم حقائق الامور ". (از سه نسخه خطی که یکی مورخ بزمان تألیف کتاب و متعلق بنگارنده است نقل شد).
